

Man kan komme til forskellige resultater ved en afvejning af de her anførte modstående hensyn. Personlig mener jeg, at det må overlades til domstolenes afgørelse i det enkelte tilfælde, om de finder, at en person har tilstrækkelig retlig interesse til at anlægge det fastsættelsessøgsmål, som en mortifikationssag efter sin natur er, når påstand om straf ikke nedlægges eller kan nedlægges.

Spørgsmålet kan diskuteres uden lidenskab. Det er svært at forstå, at det kan sætte sindene i den grad i bevægelse, som det at dømme efter de her omtalte dokumenter har gjort det i Stortinget. Man kan beundre den ildhu for den parlamentariske ytringsfrihed og folkerepresentationens frie virke, som stortingskomitéens indstilling vidner om. Men man kan afgjort ikke beundre den brug, der i denne sammenhæng er gjort af henvisninger til dansk ret.

Stephan Hurwitz.

Om løsladelse af drabsforbrydere.

Af vicedirektør i direktoratet for fængselsvæsenet
AXEL HYE-KNUDSEN*).

Den kritik, der har været rettet mod løsladelsen af farlige forbrydere, har også berørt fængselsvæsenet. Efter den gældende ordning er det således, at benådning for straf af fængsel i 5 måneder og derover, ekspederes gennem direktoratet for fængselsvæsenet, d. v. s. fængselsvæsenet forbereder sagen og forelægger den for justitsministeren, som derefter gør indstilling til kongen.

Ved afgørelsen af disse benådningssager har man taget hensyn til:

- 1) at en passende del af straffen var udstået, og minimum er, at halvdelen skal være udstået.
- 2) at der forelå en virkelig begrundelse for benådningen, f. eks. alvorlig sygdom hos fangen eller hans nærmeste, indtrufne forhold hos fangen eller hans familie, som er opstået efter domsafsigelsen.

Imellem 10 og 15 % af de fanger, der er løsladt fra anstalterne, løslades ved benådning. Specielt med hensyn til personer, der er idømt livsvarigt fængsel, er forholdet det, at de kun kan løslades ved benådning. Fra 1918—1944 er 25 idømt livsvarige frihedsstraffe, heraf 5, der har været idømt dødsstraf. Af de 25 er to døde i fængslet. Af de 5 dødsdømte er en død, og de 4 har afsonet hen-

---

*) Foredrag i Dansk kriminologisk Selskab den 26. april 1954.

holdsvis 14, 15, 19 og 19 år. En enkelt af de løsladte har siddet helt op til 34 år, men det skyldes særlige forhold. Han var dømt dels for forsøg på manddrab og dels for at have forøvet voldtægt i flere tilfælde, derunder mod sin egen moder, og tilbageholdelsen skyldes bl. a. hensynet til moderen, der var bange for ham, og han blev derfor først løsladt efter hendes død.

Efter den praksis, der følges her i landet, vil også folk dømt til livstid blive løsladt på et eller andet tidspunkt, hvis ikke særlige forhold gør sig gældende, og det er justitsministeren, der træffer den endelige afgørelse, om disse sager skal fremmes. Disse benådnings gennemførelse efter indstilling fra fremkommende anstalt, og efter at anklagemyndigheden og domstolene har haft lejlighed til at udtale sig, og i de tilfælde, hvor de foreliggende oplysninger giver anledning dertil, vil der også blive indhentet en speciel undersøgelse af psykiatere om den pågældendes formodede farlighed.

Den anden måde at komme ud af fængslet på forinden straffetidens endelige udløb er ved løsladelse på prøve, og straffeloven har her bestemt, at når $\frac{2}{3}$ af straffetiden — dog mindst 9 måneder — er udstået, afgør justitsministeren efter indstilling fra anstaltens styrelse, om fangen skal løslades på prøve.

Løsladelsen forudsætter, at fangens forhold ikke gør denne utilrådelig, samt at passende arbejde for den løsladte eller hans anbringelse og underhold på anden hensigtsmæssig måde er sikret, og at han erklærer at ville underkaste sig de til løsladelsen knyttede vilkår. Disse sager forelægges også justitsministeren gennem direktoratet for fængselsvæsenet, og man har altså i alle tilfælde pligt til at træffe afgørelsen, om løsladelse på prøve skal finde sted eller ej, og det skøn, der skal udøves, er en afgørelse af, hvorvidt forudsætningen for løsladelsen er opfyldt, nemlig at fangens forhold ikke gør løsladelsen utilrådelig. Det fremgår ikke af lovens forarbejder, hvad der ligger i dette udtryk, men sammenfattende kan man vel sige, at en samlet bedømmelse af fangens forhold skal udvise, at han har mulighed for ved løsladelse nu at føre en kriminalitetsfri og almindelig social tilværelse. Dette skøn giver plads for at tage hensyn til hans tidligere liv og hans forhold i anstalten. Er hans forhold i anstalten ikke godt, kan han ikke underkaste sig den almindelige disciplin, der nødvendigvis må være, hvor flere mennesker er tvunget til at bo under samme tag, og kan han ikke rette sig efter de regler, der er fastsat, hvordan skal det så gå, når han kommer ud i samfundet igen? Gør han noget for at udnytte de muligheder, som anstalten kan tilbyde ham gennem undervisning og arbejdsoplæring, er han flitig ved arbejdet, bruger han de penge, som han tjener, fornuftigt, kan disse forhold tilsammen give et indtryk af, om han er positivt indstillet på efter løsladelsen virkelig at ville tage sig sammen og

gøre noget for at komme tilbage til en social tilværelse. Tidligere kriminalitet har også indflydelse på afgørelsen af dette spørgsmål. Prøveløsladelsen skulle være et normalt led i straffuldbyrdelsen, og derfor følges også den praksis, at så vidt muligt alle fanger, hvis ikke ganske særlige forhold gør sig gældende — bør have den chance, der ligger i en løsladelse på prøve. Chancerne for løsladelse på prøve forringes med antallet af domfældelser, men at prøveløsladelse ikke skulle være udelukket — selv for alvorlige forhold — kan man bl. a. se deraf, at der også med hensyn til løsladelse fra sikkerhedsforvaring finder løsladelse sted på prøve. Grundlaget for ministeriets afgørelse i disse sager er indstillinger fra anstalterne, og hvis det drejer sig om alvorlige sager og i tilfælde, hvor kendskab til de lokale forhold gør sig særligt gældende, indhenter man også erklæring fra anklagemyndigheden, ligesom man også vil gøre sig bekendt med de oplysninger, der foreligger i straffesagens akter. I alle sager, hvor der er tale om forbrydelse overfor børn, sker løsladelse kun, efter at sagen har været forelagt for landsnævnet for børneforsorg.

Det er således direktoratets pligt at forelægge for justitsministeren disse sager til afgørelse, og selvfølgelig sker det ofte, at personer, der er blevet løsladt på prøve, forser sig påny, men det vil høre til sjældenhederne, at det drejer sig om grovere kriminalitet. Recidivet for prøveløsladelsessagerne ligger omkring 30 %, og antallet af prøveløsladelser ligger årligt på omkring 1.000.

Recidiv til grovere kriminalitet kan imidlertid ske i tilfælde, hvor fængselsvæsenet ikke har haft mulighed for at erkende denne farlighed.

Den unge mand, der efter dagspressen har forøvet voldtægt overfor en spejderpige i Ermelunden, er således løsladt på prøve fra statsfængslet i Nyborg, hvor han afsonede en straf for tyveri. Han har aldrig afsonet straf for andet end for tyveri. På det tidspunkt, forbrydelsen fandt sted, stod man i direktoratet overfor at skulle have ham efterlyst, idet han uden tilladelse havde forladt en ham af tilsynet anvist plads.

Jeg skal i det følgende redegøre for de 3 sager, der har været omtalt i dagspressen, hvor personer, der for drab har været idømt alvorlige straffe, er blevet benådet eller prøveløsladt og derefter har begået alvorlige forbrydelser. Sagerne refereres meget udførligt, for at man kan danne sig et indtryk af det grundlag, på hvilket afgørelserne er truffet.

1. Det første tilfælde drejer sig om en mand, der er født 1911.

Tidligere straffet 4 gange med mindre straffe for tyveri.

Ved østre landsrets dom af 11. maj 1936 blev han for manddrab m. v. dømt til straf af *fængsel på livstid*. Under den pågældende sag var det oplyst, at han den 1. november 1935 dræbte en med-

tjenende karl og derefter tilegnede sig dennes pung, tegnebog, kniv og lommeur. Det er ved dommen statueret, at drabet er sket i den hensigt at skaffe sig uberettiget vinding.

Efter 12 års afsoning fremkom der indstilling om fangens benådning, og der forelå de bedste udtalelser om ham fra fængslet. Det var anført, at han havde gjort et arbejde med sig selv og havde gjort megen god fremgang under opholdet, som på ingen måde har sløvet ham. Hans faglige kvalifikationer er sådan, at han let vil kunne ernære sig ved skræderprofessionen, og han er efter mesterens udsagn så dygtig, at han vil kunne gøre svendeprøve.

Benådningen blev imidlertid afslået. Spørgsmålet var rejst igen i 1949 og blev påny afslået, og det blev så rejst påny i 1950. Fangen blev i begyndelsen af 1950 undersøgt på fængselsvæsenets psykiatriske observationsafdeling i Herstedvester, og det udtales i konklusionen, at der er tale om en ret primitiv mand med beskedent, men indenfor det normales område liggende intellektuelt udstyr, og gerningens råhed, der i tidligere bedømmelser ved sagen er lagt en del vægt på, må ses på baggrund heraf. Efter hele den udvikling, der tydeligvis har fundet sted under strafafsoningen, må man regne med, at en ikke helt ringe modning har fundet sted i de forløbne 14 år. I betragtning af denne udvikling forekommer det ikke helt rimeligt at tillægge deliktråheden afgørende betydning ved den prognostiske vurdering. Hverken socialt eller psykologisk vil man opnå noget yderligere ved at udskyde benådningen væsentligt. Da der således efter et psykiatrisk skøn ikke findes noget, der kontraindicerer en benådning på nuværende tidspunkt, kan man tiltræde fængslets indstilling.

Fængselsinspektøren udtalte, at fangens forhold under afsoningen har været særdeles tilfredsstillende. Han udviste en beskeden og taknemmelig holdning og var interesseret i at dygtiggøre sig. Han syntes at have gennemgået en usædvanlig god udvikling og syntes helt igennem at have en fornuftig indstilling og den rette forståelse af sin situation.

Ved løsladelsen kunne han få ophold hos en broder og svigerinde, og de ville foreløbig tage sig af ham og hjælpe ham i gang med et mindre skræderværksted.

Vedkommende politimester og statsadvokat og rigsadvokaten kunne i foråret 1950 ikke anbefale benådning. Sagen blev tilbagesendt til statsfængslet med anmodning om forelæggelse påny ved hedekampagnens slutning, idet fangen skulle overføres til fangekolonien i sommertiden, og da hans forhold også her, hvor han var anbragt under meget frie forhold, var særdeles tilfredsstillende, blev han indstillet til benådning i september 1950, og han blev benådet på vilkår af 5 års straffri vandel og 5 års tilsyn.

Han blev løsladt fra kolonien Gedhus den 6. oktober 1950 og var i den første tid efter løsladelsen hos broderen. Senere flyttede

han til en by, hvor han lejede sig et værelse. Han blev gift. Han har haft forskelligt arbejdsmandsarbejde, men har ved siden heraf også arbejdet som skræder. Han har fået sig et mindre lappeværksted, og det hele synes at gå godt, indtil han så den 2. august 1953 bliver anholdt sigtet for sædelighedsforbrydelse.

Den 14. oktober 1953 blev der afsagt dom i sagen, og han blev efter straffelovens § 232 anset med fængsel i 8 måneder. Han er dømt for i tiden fra efteråret 1952 til sommeren 1953 at have udvist uterlighed overfor 7 forskellige småpiger i alderen fra 5 til 10 år. Han blev lægeundersøgt under sagen, og det udtales her, at han siden sin løsladelse synes at have været meget forsigtig, og han har således heller ikke som tidligere gjort sig skyldig i berigelsesforbrydelser, og hvis det er rigtigt, hvad han selv oplyser, har hans forbrydelser overfor småpigerne ikke været af nogen særlig grov karakter.

Med hensyn til hans strafpåvirkelighed skønnes det, at det ikke er udelukket, at en tidsbegrænset straf kunne påvirke ham i hel- dig retning.

Justitsministeriet fik derefter forelagt spørgsmålet om, hvorvidt den ved benådningen i 1950 resterende reststraf skulle fuldbyrdes, men under hensyn til de foreliggende oplysninger om ham og om den seneste forbrydelse stillede man spørgsmålet i bero, indtil han havde afsonet den nu idømte straf. Under afsoningen blev han undersøgt af overlægen ved fængselsvæsenets psykiatriske observationsafdeling. Det hedder i dennes erklæring: „Med hensyn til uterlighedshandlingerne benægter han stejlt, at der fra hans side var tale om noget seksuelt. Han forklarer indgående, at han har kendt disse børn i lang tid. De kom jævnlige i hans hjem, og de ville selv lege med ham. Han kan lide børn og vil gerne indrømme, at han havde givet dem penge og af og til et stykke legetøj, men aldrig med nogen bagtanke i retning af uterlighedshandling. Han har, siger han, „kildet dem både her og der“, men vil aldrig selv have været seksuelt opstemt i en sådan situation, og hustruen skal som nævnt fuldt have tilfredsstillet hans seksuelle behov. Han kommer i nogen affekt ved omtalen af børnene og fremhæver bittert, at han med sindsro har fundet sig i, at folk i gaden har råbt „møgdyr“ og „morder“ efter ham, men dette med børnene føler han som noget uretfærdigt, der er overgået ham, og siger: „Med min fortid skal man jo straffes for in- genting“.

Angående det nuværende fængselsophold hævder han, at han gør, hvad han formår, for at tilpasse sig, arbejder og læser, men denne gang er det meget svært for ham, fordi han længes hjem. Hustruen har lovet at vente på ham, men han er selv indstillet på at ville skilles, hvis han skal afsone længere straf end den sidst idømte.

Under samtalen virker han behersket med en pæn og stilfærdig optræden, lidt anstaltspræget.

Det er efter mit skøn næppe sandsynligt, at der i hans adfærd overfor børnene ikke skulle have været bevidste seksuelle tilskyndelser, og jeg tror, hans stejle afvisning på dette punkt kun er et lidt primitivt forsvar. På den anden side er der ikke efter det oplyste nogen grund til at tro, at der var tale om mere rodfæstet seksuel perversitet, og det er sikkert rigtigt, at de pådømte handlinger er optrådt som følge af helt tilfældige impulser under leg med børnene.

Over hele fangens optræden er der en vis ureflekteret selvsikkerhed, en vis primitiv retlinethed. Han hylder almindelige borgerlige moralbegreber, er endda tilbøjelig til at understrege nødvendigheden af orden, retfærdighed og lignende, uden at man dog heri sporer nogen dybere social følelse. Han virker i det hele i følelsesmæssig henseende meget kold, tilsyneladende udelukkende beskæftiget med sine egne, ret snævre interesser, men på ingen måde rå, forsimplet eller aggressiv, synes tværtimod fuldt ud indstillet på ud fra sin primitive synsmåde helt at indordne sig under gældende regler og adfærdsnormer.

Han giver på mange måder udtryk for, at han er knyttet stærkt til konen og til det hjem, han sammen med hende har etableret. Han har fuldt færdige planer med hensyn til fremtiden, er øjensynligt fuldt og fast indstillet på at ville skabe sig en lovlydig tilværelse. Han ønsker selv at flytte fra det uheldige kvarter, han hidtil har boet i.

Efter alt at dømme frembyder han ingen alvorlig fare for retssikkerheden, og der synes tværtimod at være gode muligheder for en fornuftig resocialisering. Hvis afsoningen skulle fortsætte i det uvisse, vil der imidlertid ikke alene være risiko for, at ægteskabet går i stykker, men formentlig også overhængende fare for, at han oparbejder bitterhed, forurettethedsfølelse og en asocial indstilling, som i betragtning af hans primitivitet og følelsesfladhed meget vel vil kunne føre til udvikling i retning af en betydelig større kriminel farlighed.“

Justitsministeriet har derefter udbedt sig en udtalelse fra retslægerådet, der udtalte, at den pågældendes muligheder for resocialisering efter det foreliggende må antages at blive i væsentlig grad vanskeliggjort, hvis han nu på ubestemt tid skal afsone en del af den ham tidligere idømte straf. Da der tillige er grund til at antage, at den ham i 1953 idømte straf for uterlighedshandlinger har virket korrigerende på ham, må rådet anbefale, at han løslades, når sidstnævnte straf er udstået, idet det dog forudsættes, at han forbliver under tilsyn af dansk forsorgsselskab.

Ved kgl. resolution er der derefter truffet bestemmelse om, at

den pågældende ikke skal afsone reststraffen, og der er til denne resolution knyttet det vilkår, at han i 3 år skal føre en straffri vandel og i 3 år underkaste sig tilsyn af dansk forsorgselskab.

2. Det andet tilfælde drejer sig om en mand, der er født i 1897.

Han blev ved østre landsrets nævningedom af 1. februar 1949 dømt til sikkerhedsforvaring for forsøg på manddrab. Det var hans 14. straf. Hans kriminelle løbebane begyndte i 1914. Han er straffet mangfoldige gange for tyveri og bedrageri, og i 1932 blev han ved nævningetinget i Kolding dømt til tugthusarbejde i 16 år for drab. Han havde dræbt sin kæreste, idet han efter først at have forsøgt at kvæle hende med en kniv tilløjede hende et langt gabende sår i halsen, som medførte hendes død i løbet af nogle minutter.

Som nævnt blev straffen fastsat til tugthusarbejde i 16 år, og denne straf blev ved den nye straffelovs ikrafttræden den 1. januar 1933 omsat til fængsel i samme tid. Den 8. marts 1943 opfyldte han den tidsmæssige betingelse for at opnå løsladelse på prøve i henhold til straffelovens § 38, men ved justitsministeriets skrivelse af 6. marts 1943 blev det bestemt, at fangen ikke ville være at løslade på prøve. Medens han sad i fængslet, kom han i forbindelse med en kvinde, der havde været forlovet med en af hans brødre, og denne kvinde havde besøgt ham i fængslet, og hun havde i begyndelsen af 1946 rejst spørgsmålet om fangens løsladelse.

I begyndelsen af 1947 rejste statsfængslet spørgsmålet om prøveløsladelse. Der var nu ret kort tid tilbage af straffen, der ville være fuldt udstået den 8. juli 1948, og funktionærmødet havde oplyst om fangen, at hans forhold vedblivende har været tilfredsstillende. Han har stadigvæk været flittig ved arbejdet, og der har ikke været nogetsomhelst at udsætte på hans opførsel. Forholdet til kæresten må betragtes som et stabilt grundlag for fangens tid efter løsladelsen, som ikke før har været til stede.

Under hensyn hertil, og da det synes ønskeligt, at fangen, som nu havde afsonet størstedelen af sin straf, fik tilsyn ved løsladelsen, anbefalede man en løsladelse på prøve på sædvanlige vilkår, herunder tilsyn. Justitsministeriet hørte anklagemyndigheden, og politimesteren udtalte, at der formentlig ikke var tilstrækkelig sikkerhed for, at fangens indstilling var væsentligt forbedret, hvorfor han fandt det betænkeligt med en prøveløsladelse. Statsadvokaten skulle ikke udtale sig imod prøveløsladelse, og rigsadvokaten tiltrådte statsadvokatens udtalelse. Der blev herefter truffet bestemmelse om løsladelse på prøve, og fangen blev løsladt den 9. maj 1947.

Han tog straks hjem til kæresten, og de blev gift den 16. juli 1947. I den første tid efter løsladelsen gik det godt, og han sørgede

godt for hustruen og hendes børn. Men efter ægteskabets indgåelse begyndte han at drikke og ture og brugte en masse af de penge, han tjente, til at svire op. Hustruen, der havde kontorplads og tjente 400 kr. om måneden, opretholdt væsentligt hjemmet.

I marts 1948 forsøgte hustruen at aflive sig ved gas, men forsøget mislykkedes, og i juli 1948 slog han hende så voldsomt, at hun blev indlagt på hospital. I juni 1948 indgik han kompagniskab, men han blev hurtigt uvenner med kompagnon'ens kone. Han fremsatte forskellige udtalelser overfor hende, hvorefter hun anmeldte ham for trusel på livet, og han blev anholdt den 9. juli 1948.

Han var således varetægtsfange, da hans hustru, som ville separeres, indfandt sig med præsten i arresten til et mæglingforsøg. Præsten havde bedt vagtmesteren, om der måtte være en fængselsbetjent i nærheden, men udenfor, da han havde forudset, at fangen måske ville blive hidsig og opfarende. Mæglingen var resultatløs, idet fangen nægtede at gå ind på separation. Da man rejste sig for at slutte besøget, gik fangen hen og tog om hustruen som for at kysse hende, og præsten bemærkede da, at han førte sin højre hånd hurtigt frem mod hustruens ansigt. Han var af den mening, at fangen ville slå hende, og tilkaldte assistance. Det viste sig derefter, at hustruen var såret af to knivstik i halsen, idet fangen havde haft en kniv skjult på sig, inden han gik ned til besøget.

Ved østre landsrets dom af 1. februar 1949 blev han for forsøg på manddrab dømt til sikkerhedsforvaring.

Det må ved denne sag erindres, at drabsforsøget er begået efter det tidspunkt, hvor den pågældende skulle have været løsladt, selv om prøveløsladelse ikke havde fundet sted.

3. Det tredie tilfælde drejer sig om en mand født i 1918.

Han blev ved vestre landsrets dom af 5. november 1943 dømt til fængsel i 12 år (ved underretten har han fået 15 år). Han er dømt for den 14. december 1952 om morgenen at have dræbt sin hustru. Det fremgik af sagen, at domfældte i nogen tid havde levet i en — muligvis også ved en noget provokerende optræden af hustruen — fremkaldt tilstand af ophidselse og irritation, og at hans motiver til handlingen med hans særlige forudsætninger kan være opstået såvel af hans vrede over hustruens efter hans mening meget dårlige pasning af ham og hjemmet samt hans alvorlige frygt for, at hun skulle gøre alvor af de gentagne trusler om at forlade ham. Under sagen havde den pågældende været indlagt til observation på sindssygehospitalet i Augustenborg. Det oplyses i observationserklæringen, at han stammede fra et meget dårligt hjem med småt begavede forældre og på faderens side stærk arvelig disposition til svær alkoholisme. Han er en småt begavet land-

arbejder, der ikke tidligere har været straffet, men været noget drikfældig. Han blev i januar 1942 gift, fordi hans kæreste skulle have et barn. Ægteskabet blev hurtigt disharmonisk med mange skænderier, de økonomiske forhold meget dårlige. Efter observationserklæringen er han ikke sindssyg og kan ikke anses for at have været det på tidspunktet for drabet. Han er et arveligt belastet og fra fødslen ringe begavet individ, stående på overgangen mellem det udtalte sinkestadium og debilitet i lettere grad. Drabet af hustruen er sket i et anfald af hidsighed og udløst efter en gennem længere tid opsparet bitterhed og følelse af forurettelse som en udpræget affekthandling. Efter det foreliggende kan man ikke finde tilstrækkeligt grundlag for at sidestille denne tilstand med egentlig sindssygdom, selvom observandens evne til at danne modforestillinger og hæmninger mod den forbryderiske tilskyndelse på gerningstidspunktet har været ringe. Observandens anger over det skete synes ægte og dybere, end hans tunge natur udadtil giver udtryk for. Næppe uegnet til straf under normale former, omend hans intellektuelle standpunkt er så lavt, at det ligger lige på grænsen af, hvad der sædvanligvis udkræves for inddragelse under åndssvageforsorg.

Retslægerådet: Ikke sindssyg eller åndssvag, men en meget svagt begavet person, der intellektuelt er placeret på grænsen mellem sinken og den i lettere grad åndssvage. Psykopatisk præget med tilbøjelighed til forstemninger og affektretention. De psykopatiske karaktertræk er formentligt opstået på arvelig basis, men det kan ikke udelukkes, at det i barneårene gennemgæede hovedtraume har været medvirkende til at udforme hans uharmoniske psykiske habitus. Adskillig tid forud for drabet og på gerningens tidspunkt har han været påvirket af en opsparet affekt, som han på grund af sin primitive psyke ikke har kunnet afreagere. Han kan ikke anses for uegnet til påvirkning gennem straf under vanlig form.

Efter dommen blev den pågældende afleveret til statsfængsel.

I december 1948 overfaldt domfældte en medfange i sin celle. Medfangen vågnede ved, at der var en, der holdt ham om halsen, og han værgede for sig og fik sig frigjort. Efter medfangens forklaring har den pågældende 3 gange forsøgt at tage kvælergreb på ham. Fangen selv forklarede, at han ikke kunne huske de nærmere omstændigheder, og han påstod, at det var i vildelse. Han mente, at han i vildelse havde set et stort dyr, men han kunne ikke nærmere redegøre herfor. Han blev derefter overført til observationsafdelingen i Herstedvester.

På observationsafdelingen forklarede han, at han om natten havde haft mareridt. Han havde drømt, at der var et stort dyr, der ville ham til livs. Han sprang ud af sengen, men snublede over en symaskine og faldt ned over cellekammeratens seng. Da han mær-

kede noget levende under sig, fik han den idé, at det var det anførte dyr, og greb derfor fat omkring halsen på kammeraten for at kværke dyret.

Fangen havde iøvrigt i de 8 dage, han havde været på afdelingen, været rolig og stilfærdig, noget deprimeret og hæmmet, men iøvrigt naturlig af væsen. Han har givet udtryk for suicidale tanker, og man har indtryk af, at disse kan være alvorligt ment. Man anbefalede, at han blev på afdelingen i nogen tid.

I maj 1949 afgives ny erklæring fra observationsafdelingen. Det oplyses, at han har været flink og høflig, har opført sig eksemplærisk og har altid reageret fornuftigt, selv hvor andre i lignende situationer er bragt ud af ligevægt. Man kan stole på ham, og han har passet sit arbejde særdeles godt. Han synes nu at være i sin habituelle tilstand, er noget tung i det, men ikke depressiv.

Han ønsker selv at komme tilbage til statsfængslet, og overlægen slutter sin erklæring med, at tilfældet formentligt har drejet sig om et mareridt, udløst i hans daværende depressive nervøse tilstand. Der synes ikke nu at være grund til ængstelse for gentagelse, navnlig da man vel tør formode, at han nu kan anbringes i enecelle. Han blev derefter tilbageflyttet til statsfængslet i juni 1949.

I juni 1949 ansøger moderen om benådning, hvilket afslås. Det samme sker med et andragende fra september—oktober 1949. Statsfængslet indstiller fangen til benådning i 1950. Det oplyses fra fængslet, at han er småtkørende, tung, landlig, primitiv og lavtstående, men han rører gode følelser overfor forældrene og sit barn. Han har været venlig og flink som fange og synes stærkt angrende og har haft en god opførsel. Efter tilbageførelsen fra observationsafdelingen har han arbejdet stille og fredeligt på et bygningshold, og hans tunge sind synes at være lettet en lille smule. Hans opførsel er særdeles god. Han overflyttes senere til gartneri og viser god flid ved arbejdet. Han er flink og nem at have at gøre med, går stille og fredeligt om, og han synes at tænke meget over den forbrydelse, han i sin tid har begået, og at angre den stærkt, og man har indtryk af, at han til tider har været inde i meget stærke samvittighedskvaler.

Han har gennemgået en ganske god udvikling, og man har indtryk af, at han vil kunne klare sig ganske godt i fremtiden. Han vil formentligt kunne opnå sædvanlig prøveløsladelse den 1. april 1951, og funktionærmødet har ment, at man burde præmiere hans særdeles gode opførsel under den lange straf med at hjælpe ham med at komme hjem til jul, og man indstiller derfor benådning med 2 års tilsyn og 5 års straffri vandel.

Vedkommende politimester udtaler, at han principielt må finde det rettest, at den pågældende ikke løslades, før tiden er udløbet til løsladelse på prøve efter afsoning af $\frac{2}{3}$ af straffen, men under

hensyn til, at der kun resterer få måneder, og til statsfængslets anbefaling, har han ikke villet udtale sig imod statsfængslets indstilling. Statsadvokaten kan ikke anbefale benådning. Vedkommende dommer skal ikke modsætte sig benådning. Dommeren mente dog, at man burde have nærmere oplysninger om overfaldet på medfangeren og om observationsafdelingens indtryk af fangeren under det efterfølgende ophold, de oplysninger, der er refereret foran.

Vedkommende landsret udtalte, at retten under hensyn til den meget grove karakter af den begåede forbrydelse ikke mente at kunne anbefale, at domfældte løslades, forinden sædvanlig prøveløsladelse kunne finde sted. Benådning blev herefter afslået.

Få måneder efter indtrådte prøveløsladelsesdatoen den 1. april 1951. Der forelå indstilling fra anstalten, og efter at politimester og dommer havde været hørt kort forinden og var gået ind for en benådning, og landsretten ikke mente, at løsladelse skulle ske før ved sædvanlig prøveløsladelse, mente man, at betingelserne for løsladelse på prøve var opfyldt.

Den pågældende blev løsladt på prøve under tilsyn af dansk forsorgsselskab den 31. marts 1951. Han tog straks ophold hos sin moder, men måtte kort efter leje sig et værelse, da moderen kun havde et enkelt værelse. De første par måneder havde han på grund af rygsmerter intet arbejde, men i juni måned fik han fast arbejde på papirfabrik, hvor han tjente ca. 140 kr. om ugen. Han var meget glad for arbejdet på papirfabrikken og samlede sammen for at skabe sig et hjem igen. I foråret 1952 blev han gift. Forinden giftermålet havde han gennem den tilsynsførende forespurgt, om der var noget til hinder derfor, „da han ikke ville gøre noget, der ikke var tilladt, eller som stred mod tilsynets ønsker“. I maj 1952 kom han til skade under sit arbejde på fabrikken og var sygemeldt i ca. 1 måned. Han havde stadig arbejde på papirfabrikken ved tilsynets udløb den 31. marts 1953, og han fik nu en ugeløn på 160 kr. Han passede sit arbejde tilfredsstillende og var tilfreds med tilværelsen. Tilsynet udtaler om ham, at hans forhold i prøvetiden har været særdeles godt, han har ført et roligt og stille liv. Fagforening og sygekasse bliver holdt i orden, og den pågældendes forhold overfor tilsynet har været særdeles tilfredsstillende. Således så det ud, da han selv melder sig til politiet den 25. juni 1953 og forklarer, at han har dræbt en omtrent 12-årig pige, med hvem han havde cyklet en tur i skoven.

Sagen blev endeligt afgjort ved højesteretsdom af 25. marts 1954, der stadfæstede østre landsrets dom af 13. januar 1954, hvorved han blev straffet med fængsel på livstid. Nævningene havde svaret ja til, at han var skyldig i manddrab efter straffelovens § 237 ved den 25. juni 1953 i Fruens Plantage i Rønnebæk at have dræbt en næsten 12-årig pige, med hvem tiltalte var cyk-

let ud i skoven, idet tiltalte greb hende om halsen og klemte til og derefter med en kniv ved flere snit overskar forsiden af halsen, således at hun umiddelbart efter døde på grund af forblødning i forbindelse med følger efter kvælning. Nævningene besvarede tillægsspørgsmålene om anvendelse af straffelovens § 17 og § 85 benægtende.

Det hedder om ham i mentalobservationserklæringen fra sindsygehospitalet i Vordingborg, at han hverken er åndssvag eller sindssyg og antages ikke at have været det på tidspunktet for de påsigtede handlinger. Han er noget primitiv og præget af intellektuel underlødighed, noget sensitiv og affektretinerende med tilbøjelighed til impulsive eksplosioner ved givne lejligheder. Selvom han ikke mener at have følt seksuel tilfredsstillelse under drabet, må det dog antages, at det drejer sig om en i seksuelle forhold bundende handling. Han skønnes uegnet til påvirkning gennem straf og bedst egnet til forvaring, hvorunder spørgsmålet om kastration antageligt kan blive aktuelt.

Retslægerådet udtalte i en erklæring, at han ikke er sindssyg og ikke kan antages at have været det på tidspunktet for den påsigtede handling. Han er heller ikke åndssvag, men er dog så svagt begavet, at han må placeres i sinkegruppen, formentlig i denne gruppes nederste del. Han har en meget stærk kønsdrift, og uden at disse forhold kan siges at være fuldt udredede, synes det, som om de seksuelle tilskyndelser hos sigtede kan optræde på en så voldsom og imperativ måde, at det grænser til det abnorme og bringer ham til at miste besindelsen. Det må antages, at den nu påsigtede drabshandling gennem ikke fuldt opklarede mekanismer er i væsentlig grad seksuelt betinget. Meget udtalte almene psykopatiske karaktertræk er ikke påvist, men han er dog noget følsom og tilbøjelig til følelsesmæssig spænding, hvilket i forbindelse med hans noget tunge sind, ringe begavelse og forannævnte seksuelle ejendommeligheder begunstiger fremkomsten af pludselige uberegnelige udladninger. Han kan ikke anses for egnet til påvirkning gennem straf, og han vil sandsynligvis vedblivende frembyde en meget stor fare for lignende forbrydelser. Det er sandsynligt, at hans farlighed kan væsentligt formindskes, muligvis elimineres gennem kastration, og det må derfor tilrådes, at han anbringes i psykopatanstalten, hvor spørgsmålet om kastration kan nærmere overvejes.

I denne sag står man overfor et tilfælde, hvor en person, der er dømt for drab, bliver løsladt og påny begår et drab. Spørgsmålet er, om prøveløsladelsen kan kritiseres på det grundlag, man havde, da prøveløsladelsen fandt sted. Han har ikke tidligere været straffet. Fængslet havde rejst benådningsspørgsmålet før prøveløsladelsestidspunktet på grund af hans gode forhold i fængslet. Han havde i et års tid før løsladelsen været på observa-

tionsafdelingen, og dens erklæring gav ikke grundlag for en formodet farlighed. De forskellige myndigheder, der havde haft med hans sag at gøre, har haft lejlighed til at udtale sig og havde ment, at man skulle vente med at løslade ham til prøveløsladelsestidspunktet, og dette fulgte ministeriet. Det har i dagspressen været anført, at fængslet i en til brug ved den nye straffesag afgivet erklæring havde udtalt sig nogenlunde på linie med det, der foran er refereret, men erklæringen sluttede med, „at mulighederne for at klare sig syntes at være gode for ham, men det kunne også nemt kortslutte for ham“. Denne sidste tilføjelse med, at det også nemt kunne kortslutte for ham, er en udtalelse, der ikke har foreligget på det tidspunkt, da der skulle træffes bestemmelse om prøveløsladelse. Havde den været fremme på det tidspunkt, ville man nok have udbedt sig en nærmere forklaring om, på hvilket grundlag denne udtalelse fremkom, men tilføjelsen synes påvirket af den viden, man senere har fået om den pågældende, efter at han havde begået et nyt drab.

Man kunne også rejse det spørgsmål, om han ikke burde have haft tilsyn i længere tid end 2 år. Dette kan diskuteres. Når anstalten har indstillet, at tilsynsperioden kun skulle være 2 år, har det sikkert været begrundet med, at man har en almindelig erfaring om, at en prøveløsladt, hvis han har haft støtte og hjælp af tilsynet i 2 år, i almindelighed vil kunne klare sig selv derefter. Men selvom han havde haft et tilsyn, der varede til straffetidens udløb, så er det dog næppe sandsynligt, at tilsynet havde haft mulighed for at trænge ned i de forhold og forhindre den udvikling, som endte med drabet af den 12-årige pige. Ved den kulegravning af den pågældendes forhold, som fandt sted som følge af den nye forbrydelse, viste det sig, at de ægteskabelige forhold havde været særdeles dårlige, efter at ægtefællerne havde fået et barn i januar 1953. Der foreligger oplysninger om drikkædighed og om husspetakler af grovere art, forhold, som — hvis tilsynet havde kendt dem — kunne have motiveret en ændring af prøveløsladelsesvilkårene ved forlængelse af tilsynet til straffetidens udløb.

Ved en undersøgelse foretaget i direktoratet for fængselsvæsenet af personer, der har afsonet straf for manddrab eller for forsøg herpå, og som siden 1942 er blevet løsladt enten på prøve i medfør af straffelovens § 38 eller benådet, fremgår det, at der ialt er løsladt 72 personer, der har været straffet for manddrab eller forsøg på manddrab. 18 personer havde været idømt fængsel på livstid, og 54 havde været idømt fængselsstraffe, varierende fra 6 måneder til 16 år. Af de 18 fanger, der er løsladt fra livstid, er der 2, der har begået nye forbrydelser efter løsladelsen. En morder, der blev løsladt efter 15 år, har for ufarlige tyverier fået en

fællesstraf af fængsel i 6 måneder og 60 dage. Den anden er det tilfælde, der er refereret under 1.

Af de løsladte 54, der havde været idømt tidsbestemt straf, er 11 recidiverede, 9 til straffe på 8 måneder eller derunder, en enkelt dog 1 år, for tyveri, underslæb, 1 for alfonseri og 1 psykopatforvaring for uterlighed. I det sidstnævnte tilfælde var der kun tale om benådning til optagelseshjem, hvor han skulle være resten af straffetiden. De 2 andre tilfælde er de tilfælde, der er refereret under 2 og 3.

For livstidsfangerne er opgørelsen udtømmende; for fanger med tidsbestemte straffe er tilfældene udfundet ved hjælp af rigspoliets specialkartotek over personer, der er dømt for drab eller forsøg herpå.

Opgørelsen omfatter ikke besættelsestidens røvere eller personer, der er dømt for overtrædelse af straffelovstillæget.

Af 72 tilfælde er der således 3 tilfælde, der har været kritiseret. Det ene drejede sig om ikke alvorlige uterlighedshandlinger. Det andet drejede sig om et forsøg på drab, begået efter udløbet af straffetiden for den tidligere straf. Ved det tredje tilfælde var der tale om drab begået af en person, der tidligere havde været dømt for drab og prøveløsladt.

De foranstående oplysninger vedrører som nævnt personer, der er blevet løsladt siden 1942. Ved en gennemgang af en oversigt, der er udarbejdet i rigsregistraturen over personer, der har gjort sig skyldige i drab mere end en gang, har jeg udtaget de tilfælde, hvor personer, der har været dømt for drab, og som derefter er blevet benådet, påny har gjort sig skyldige i drab, og denne undersøgelse supplerer den ovennævnte undersøgelse med 3 tilfælde.

I 1906 blev en mand dømt til livsvarigt tugthus for voldtægt og drab af 19-årig tjenestepige. Han blev benådet i 1920. I 1931 blev han i Canada dømt til døden og henrettet for mord.

Det andet tilfælde drejede det sig om en person, der i 1928 blev idømt tugthusarbejde i 16 år for at have dræbt en skovbetjent, der ville anholde ham for krybskytteri. Den pågældende blev benådet i maj 1937. Efter nogle måneders forløb begik han nogle småtyverier og fik en straf af fængsel i 4 måneder og kom i forbindelse dermed til at afsone ca. halvdelen af reststraffen. Han blev løsladt i oktober 1941, og i januar 1943 blev han dømt til fængsel på livstid for manddrab, idet han i en plantage i Jylland havde dræbt en slagtermester, som han havde slået i hovedet med en granraft, hvorefter han tilegnede sig hans tegnebog, der indeholdt ca. 2.000 kr.

Efter de løsladelser, der har været kritiseret i dagspressen, har der også været gjort forskellige forsøg på at vise en anden vej frem.

En højesteretssagfører har skrevet en kronik om sikkerhedshensynet og voldsforbrydelserne, hvor han begynder og slutter med Cicero's ord om, „at konsulerne vil have at sørge for, at der ikke rammer staten noget ondt“. Højesteretssagføreren er klar over, at det er et meget vanskeligt problem, der her er rejst, og han tilføjer forsigtigt, at næppe nogen venter, at han skulle være den lykkelige finder af de vises sten og således være i stand til at meddele de videbegærlige opskriften på en patentmedicin til brug i kampen mod forbrydelsen. Han ønsker at give et beskedent bidrag til belysning af problemet og anbefaler skærpede straffe til voldsforbrydere, og dette må eventuelt godt ske på bekostning af mildere straffe for berigelsesforbrydelser.

Han fastslår, at det er kriminalisterne, der må hjælpe til at løse problemet, og han siger, at danske kriminalister i de sidste menneskealdrer har ydet en fremragende indsats, og der er al grund til tak og virak, men dog skal samfundet værnes, og skal respekten for lov og ret atter i højsædet, er det på tide, at kursen lægges om, thi vi er allerede i betænkelig nærhed af den modsatte grøft. Sikkerhedshensynet skal sættes i forgrunden, og dette, ønsker højesteretssagføreren, skal ske ikke på bekostning af fortsat arbejde med at muliggøre de dømte til tilbagevenden til samfundet, ej heller med tilsidesættelse af fortsatte undersøgelser af kriminalitetens årsager, men jævnsides med alt dette.

Dette indlæg gav ikke nogen anvisning på løsning af problemet.

Sekretær i arbejds- og socialministeriet, cand. jur. Jørgen Kock, har i „Berlingske Tidende“ for 11. marts 1954 skrevet en kronik, hvori han søger at besvare spørgsmålet: „Er sikkerhedshensynet stedbarn i strafferetsplejen?“ Han behandler i denne kronik også sagen, der er refereret under 3, og han siger, at løsladelse af sådanne forbrydere må blive et særsyn og nærmest kun i praksis kan tænkes, f. eks. hvor en seksualforbryder gennem en legal kastration er blevet berøvet drivfjederen til sine lovovertrædelser, nemlig kønsdriften. Hvis udtalelserne har relation til den fremtidige behandling af den pågældende, er der vel heller ikke fra kriminalisters side anledning til at opponere. Det er vel det samme resultat, man med den viden om den pågældende, som vi nu har, også ville komme til, men jeg tror, at en hel del har lagt noget mere og andet ind i kronikken, hvilket sikkert skyldes kronikkens øvrige tendens. Det er mig ikke helt klart, om kronikøren mener, at den pågældende ikke burde have været løsladt i 1953, idet det udtales i kronikken, at den voldsforbryder, der skønnes egnet til påvirkning gennem straf, og af hvem domstolene ikke frygter nye forbrydelser begået, han får en tidsbestemt frihedsstraf og ovenikøbet normalt vil blive løsladt, når $\frac{2}{3}$ af straffen er udstået. Han mener, at alle mennesker, som findes skyldige i alvorlige forbrydelser mod liv og legeme, altså manddrab samt gro-

vere volds- og sædelighedsforbrydelser, holdes isolerede, indtil en løsladelse af dem kan betegnes som absolut risikofri. Samfundet skal sørge for, at gerningsmanden til en alvorlig voldsforbrydelse simpelthen ikke får lejlighed til at gentage sin udåd. Han kan med sin bedste vilje ikke se, at hensynet til lovovertrederne skulle gøre sig gældende med en sådan vægt, at man ikke skulle kunne skære igennem og uden snik-snak og reflekteren stille de mennesker udenfor samfundet, som selv på groveste vis har ladet hånt om samfundsordenen.

Han mener ikke, at en sådan ordning vil medføre større samfundsmæssige ulemper. Der er først resocialiseringsproblemet, som slet ikke kommer frem i disse tilfælde, da de pågældende skal indespærres på livstid. De praktiske og økonomiske vanskeligheder, der vil fremkomme ved en livsvarig indespærring, mener han ikke kan være så store, da antallet af grovere voldsforbrydere ikke er større end, at deres isolering skulle kunne klares af vort udmærket arbejdende fængselsvæsen. Det vil muligt medføre øgede udgifter, men prisen for sikkerhed kan næppe blive for høj.

Disse fanger, der skulle spærres inde på livstid, kunne efter kronikørens mening godt få lempelser, begunstigelser og friheder indenfor den margin, som de sikkerhedsmæssige hensyn lever, og isoleringen skulle ikke være ensbetydende med lediggang.

Hvad man end vil mene om disse betragtninger, mener jeg ikke, at de faktiske forhold, som jeg har redegjort for, kan danne basis for en fuldstændig kursændring. Netop blandt de personer, der begår de alvorlige forbrydelser som manddrab og forsøg herpå, er mange eengangsstraffede. Skulle man undgå et tilfælde som det refererede under 3, så skulle han i sin tid have haft ikke 12 års fængsel, men derimod fængsel på livstid og aldrig være løsladt, og det samme skulle være tilfældet med alle, der har fået tidsbestemte straffe for drab.

En journalist ved „Århus Stiftstidende“, der har givet denne sag en meget udførlig omtale, er inde på, at vi er helt galt afmarcheret her i landet, og han mener, at en hurtigt arbejdende kommission eller snarere et snævert udvalg med en repræsentant for domstolene, en for anklagemyndigheden, en for forsvarerne og en for psykiaterne skal have lejlighed til at sætte sig ind i andre landes foranstaltninger og udarbejde en rapport til justitsministeren, så der måske kan findes nye veje at gå i dansk strafferechtspleje. Jeg ved ikke rigtigt, til hvilket land man skulle sende en sådan kommission. Der er jo en del her i landet, der har undersøgt tilsvarende forhold i udlandet, uden at man der har fundet bedre behandlingsmetoder eller større sikkerhed ved løsladelsesmetoderne, og vi er også nogle stykker, der har haft lejlighed til at aflægge besøg i den vestlige verdens mest sikrede fæng-

sel Alcatraz. Det er en anstalt, hvor De Forenede Stater anbringer deres farligste forbrydere. Det er en anstalt, hvorfra undvigelse er udelukket, og løsladelse er uhyre sjælden, og atmosfæren i anstalten er dystert. Hvor man end befinder sig, ser man en betjent med skydevåben parat. Her løbes ingen risiko, og dog sker der oprør. I 1946 under et forsøg på undvigelse så en fange lejlighed til at slå en betjent ned, tage hans våben, og „the battle of Alcatraz“ kostede 2 betjentes liv, og 17 betjente blev såret. Man kan godt sige, at det udmærkede fængselsvæsen let kan klare opgaven med indespærring på livstid af folk, der har begået farlige handlinger, men man må gøre sig klart, at hvis man skal tage håbet om en gang at blive løsladt fra disse mennesker, så bliver de totalt forandrede, og man vil da have i et fængsel med en uhyggestemning, som de fleste slet ikke gør sig klart. Folk, der spærres inde under disse forhold, bliver farlige, også selvom de ikke har været det i forvejen. De er anbragt i omgivelser, hvor de kan foretage de farligste forbrydelser, uden at det koster noget.

I denne forbindelse kommer man til at tænke på den sidste henrettelse, der fandt sted her i landet for forbrydelse efter den almindelige straffelov, nemlig Jens Nielsen, der blev henrettet i statsfængslet i Horsens den 8. november 1892.

Den pågældende blev indsat i Horsens tugthus, som det hed den gang, i 1884. Han havde tidligere afsonet forbedringshusarbejde i 2 år for brandstiftelse, men blev så med understøttelse af sit hjemsovn sendt til Amerika. Det gik ham dårligt, og han tog tilbage til Europa og begyndte i Belgien på tyverier og ildspåsættelser. Han blev dog hurtigt udvist fra Belgien og kom til London, hvor han i 1882 forårsagede en kæmpebrand i Victoriadokken, hvorved der opstod skader for 27 mill. kr. Han kom tilbage til Danmark i sommeren 1883, hvor han fortsatte sin kombinerede ildspåsættelser og tyverier, og hans synderegister resulterede i en dom på tugthusarbejde i 16 år. I begyndelsen gik det godt, men da personalet blev klar over, at han havde en dårlig indflydelse på sine medfanger, var man noget mere på vagt overfor ham, og han blev flyttet til en særlig afdeling. Som reaktion heroverfor besluttede han sig til at forøve et morderisk overfald på en betjent, og han udførte det ved en dag på vej til gårdtur at slå en betjent ned med et tungt blylod fra en strikkemaskine. Han blev herfor i 1885 dømt til døden for mordforsøg, men benådedes kort efter til tugthusarbejde på livstid under streng bevogtning. Han blev mere og mere bitter, og han nærede et sandt had mod samfundet og dets repræsentanter, og kort tid efter forøvede han et nyt overfald mod en betjent ved hjælp af en mursten, som han havde brudt ud af muren. Han blev påny i 1886 dømt til døden, men blev igen benådet. I 1892 slog han en betjent i hovedet med

et bordben, og han blev for tredje gang dømt til døden, og denne gang blev dommen eksekveret.

Der sidder for tiden i danske fængsler 25 fanger, der for overtrædelse af straffeloven er dømt til fængsel på livstid, og i 10-året fra 1942 til 1951 er der afsagt 206 domme for manddrab. Dette sidste tal er påvirket af tiden efter besættelsens ophør. I 1944 blev der dømt 8 og i 1946 37. Et gennemsnit vil formentlig komme til at ligge på omkring 10—15 om året. Det ville således ikke blive et helt lille fængsel, der skulle til, hvis alle, der havde begået manddrab, skulle idømmes livsvarigt fængsel og ikke benådes, og en sådan udvikling kan efter min mening ikke motiveres ved, at der med 17 års mellemrum er indtruffet det, at personer, der har været dømt for drab, er recidiveret til samme forbrydelse. Gennemførelsen af en udvikling som den, sekretær Kock har foreslået, forudsætter en ændring af straffeloven og en fuldstændig ændring af benådningspraksis — noget, næppe nogen ansvarlig vil gå ind for.

Det eneste, man efter min mening kan gøre, er en udstrakt benyttelse af den hjælp, man kan få fra den psykologiske og psykiatriske sagkundskab til afgørelsen af farligheden hos de personer, der står overfor løsladelse. Dette er imidlertid noget, man allerede har taget op, og de myndigheder, hvis embedspligt det er at forberede og afgøre disse meget betydningsfulde løsladelses-sager, må så iøvrigt bestræbe sig for at gøre dette så omhyggeligt og ansvarsbevidst, som sagernes alvor tilsiger, med skyldigt hensyn både til den person, sagen drejer sig om, og til retssikkerheden i det samfund, hvortil den pågældende skal vende tilbage efter løsladelsen.

Axel Hye-Knudsen.